

хід розгляду скарги, порядку надання відповіді за результатами розгляду скарги. Крім того, потребує заміни новим Наказ МВС України від 10.10.2004 № 1177 «Про затвердження положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України», оскільки він був прийнятий ще до утворення Національної поліції та не враховує особливостей її правового статусу та організації роботи.

УДК 342.565

Ілля Геннадійович ЯНЧЕВСЬКИЙ,

заступник керівника апарату Харківського апеляційного адміністративного суду

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ СПІВРОБІТНИКАМИ СЛУЖБИ СУДОВОЇ ОХОРОНИ

На сьогоднішній день в Україні діють 675 місцевих і апеляційних судів, а також 34 органи системи правосуддя, вони займають 768 приміщень, але тільки 136 з них охороняються цілодобово, тобто лише кожен п'ятий. Більше половини – 464 – взагалі без охорони. Решта – під наглядом тільки вночі (7) або тільки вдень (161).

Раніше безпеку судів забезпечували співробітники спецпідрозділу органів внутрішніх справ "Грифон". Зі створенням Національної поліції їх звідти прибрали, і суди фактично залишилися без охорони. Там же, де вона ще є, всього один-два правоохоронці. Настільки слабка захищеність служителів Феміди змушує їх боятися злочинних посягань. А за великим рахунком позначається на незалежності судової системи, що відзначають і міжнародні експерти. "Грифон" повинна була замінити Служба судової охорони. Через відсутність державного фінансування в 2015-2016 роках цього зробити не вдалося. На її створення бюджетом 2017 було виділено близько 350 млн. гривень. Однак Служби судової охорони на сьогоднішній день поки що немає [1].

Створювана Служба судової охорони – це держструктура спеціального призначення. В її обов'язки входитимуть функції, які раніше виконували спецпідрозділи правоохоронних органів. Співробітники Служби судової охорони будуть здійснювати не тільки охорону приміщень місцевих судів, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України та її територіальних управлінь, Національної школи суддів України та її регіональних відділень, а й забезпечувати безпеку суддів, працівників апарату судів, інших учасників судового процесу. В розпорядженні

підготовлених співробітників будуть спеціальні засоби і вогнепальна зброя – автомати, пістолети.

Згідно Положення про Службу судової охорони затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя 21 грудня 2017 року № 4237/0/15-17, Основними завданнями Служби є:

- 1) підтримання громадського порядку в суді;
- 2) запобігання проявам неповаги до суду та їх припинення;
- 3) охорона приміщень суду, органів та установ системи правосуддя;
- 4) виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей, працівників апарату суду;
- 5) забезпечення безпеки учасників судового процесу.

Працівникам Служби під час виконання службових обов'язків надане право застосовувати зброю, заходи фізичного впливу та спеціальні засоби в порядку та випадках, визначених законами України «Про Національну поліцію» та «Про охоронну діяльність» [2].

Статтею 16 Закону України «Про охоронну діяльність» передбачено, що під час здійснення охоронної діяльності персонал охорони має право застосовувати до осіб, які посягають на об'єкт охорони, заходи фізичного впливу та спеціальні засоби в особливих випадках, якщо інші заходи не привели до припинення посягання або до виконання особою законної вимоги персоналу охорони, у разі:

- 1) захисту себе або іншої особи від нападу, що становить загрозу життю та здоров'ю або майну;
- 2) запобігання незаконній спробі насильницьким шляхом заволодіти спеціальними засобами;
- 3) необхідності затримати правопорушника, який незаконно проник на об'єкт, що охороняється, або який вчиняє інші протиправні дії та чинить опір;
- 4) знешкодження тварини, що загрожує життю та здоров'ю персоналу охорони або інших осіб.

Умови порядку застосування персоналом охорони заходів фізичного впливу та спеціальних засобів, котрі прописані у цьому Законі, викликають цілу низку запитань, адже застосування заходів примусу вимагає неухильного дотримання вимог діючого законодавства, а більшість положень, котрі стосуються застосування заходів примусу, прописані неоднозначно, розмито, таким чином, даючи поле для широкого та вільного трактування, що в свою чергу, може знайти відображення у зловживанні правами як з боку окремих працівників охоронних фірм так і з боку правопорушників [3].

У Законі України «Про національну поліцію», порядок застосування заходів примусу прописаний більш детально, крім того, на відміну від персоналу охорони, поліції (поліцейському) при застосуванні заходів примусу заборонено:

1) наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;

2) під час застосування засобів, споряджених речовинами слезозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин;

3) відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металними снарядами несмертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини [4].

У Законі України «Про охоронну діяльність» такі застереження відсутні.

Враховуючи вищезазначене, вважаємо, що доцільним було б адаптувати діючі норми Законів України «Про національну поліцію» та «Про охоронну діяльність», що регулюють порядок застосування заходів примусу, до особливостей виконання службових завдань співробітниками Служби судової охорони.

Список бібліографічних посилань:

1. Олександр Ільченко, Корчинський Олександр. Суди без охорони, судді без захисту: чому в Україні третя влада не в безпеці. // Сьогодні – 24 Жовтня 2017: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/sudy-bez-ohrany-sudi-bez-zashchity-pochemu-v-ukraine-tretya-vlast-ne-v-bezopasnosti-1066185.html>

2. Про затвердження Положення про Службу судової охорони від 21 грудня 2017 року: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vru.gov.ua/act/12778>

3. Закон України «Про охоронну діяльність» від 22.03.2012 № 4616-VI: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>

4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>